

Ettermælets klang

Overveldende tilbakeblikk på Arne Nordheim som orkesterkomponist.



NY KLASSISK
Erling Sandmo

Det var under Festspillene i Bergen i fjor, den 5. juni: Like før Schumann-konserten skulle begynne, kom nyheten om at Arne Nordheim var død. Det var som om den kom opp trappen til foajeen i Grieghallen, som om sommeren plutselig var blitt til vinter og spredte seg hviskende mellom publikum. Da vi satt inne i salen sammen med orkesteret, kom festspilldirektøren inn på scenen og snakket alvorlig til oss, for det var noe som var over, han kom som en prest med budskapet. Med ett var det som en familie vi satt der. Vi hadde mistet en viktig del av vår felles historie.

Denne nye CD-en bringer sammen et knippe av Nordheims mest sentrale og talende orkesterverker, i sterke, nye fremførelser med Oslo-Filharmonien: Den er en del av budskapet om det vi mistet – og et budskap om at vi har beholdt det. Selvsagt har vi beholdt musikken, men det er fint å få den nå, slik, et drøyt år etterpå, som en manifestasjon av dens overlevelseskraft.

Musikalsk signatur. Utvalget spenner over mer enn 40 år, fra *Canzona* fra 1960 til *Fonos* fra 2003. Platen er et album som

ANMELDELSE

Epitaffio
OSLO FILHARMONISKE ORKESTER; JUKKA-PEKKA SARASTE OG ROLF GUPTA, DIRIGENTER; MARIUS HESBY, TROMBONE.
Orkesterverker av Arne Nordheim.
Simax 2011

bringer frem igjen følelsen av å ha mistet en slektning: Da jeg satte meg ned med det, ble jeg slått av hvor lang historien var, hvor fjernt dens begynnelse ligger, og hvor sammensatt og skiftende den tross alt var. Nordheim var en komponist som etter hvert utmerket seg ikke bare ved sin gjenkjennelighet og sine faste musikalske signaturer, grep han gjentok og gjentok, men ved sitt delvise gjenbruk av til dels omfattende partier fra tidligere verk. I de fem verkene vi hører her, er det langt mer slående hvor store forandringer han gjennomgikk og i hvor sterk grad verkene uttrykker distinkte faser i hans utvikling.

Platen er et album som bringer frem igjen følelsen av å ha mistet en slektning.

Canzona er i så måte nå et hørbart tydelig verk, men det er altså skrevet i en tid der man nok opererte med et begrep om «Ny musikk» – foreningen var for lengst etablert – men der den modernistiske samtidsmusikken bare så vidt var i ferd med å etablere seg som et eget estetisk felt. De senere store modernistene, som Ligeti, Stockhausen og Berio, var helt unge, og anledningene til å høre musikken deres var få: *Canzona* er dermed mer en dristig utvikling av det foregående 1900-tallets kanon enn et innspill i et eksisterende modernistisk felt, det er Bartók som er den sentrale innflytelseskilden. Så lenge er det siden.

Nytt klangrom. De øvrige verkene her kan høres som stadig sikrere utforskninger av ulike musikalske dimensjoner, kanskje med spranget videre til det neste stykket, det elektroakustiske *Epitaffio*, som det største og mest forbløffende. Nordheim reviderte det riktignok i 1978, men i all hovedsak var det ferdig i 1963 – og viser



Signatur: Arne Nordheim var en komponist som også utmerket seg ved sin gjenkjennelighet og sine faste musikalske signaturer.

FOTO: THOMAS BRUN

oss en moden, åpen komponist som skaper et nytt, digert klangrom hvor han knytter sikkert an til samtidens bruk av den menneskelige stemme som materiale for det som nå kalles sampling. Stockhausens *Gesang der Jünglinge* hadde vært epokalt få år før: Nordheim felte dette virkemidlet dypt inn i et bredere, tradisjonsmettet uttrykk.

Monolith (1990), *Adieu* (1994) og *Fonos* for trombone og orkester (2003) utvikler så et stadig rikere, mer syntetiserende språk og stiller ut nye former for mas-sivitet, klangkontraster og rytmikk. Det er

uunnngåelig her at stykkene fremstår som bevegelser mot et slags mål, fordi de alle trekker veksler på sine forgjengere, men det er en enorm bevegelse vi ser – når vi ser oss tilbake, som også Nordheim stadig gjorde: Verkenes egne titler og undertitler besverger erindringen, tapet og det stivnede. Det er et overveldende minnealbum Oslo-Filharmonien løfter frem, med mørkt og vakkert alvor.

Erling Sandmo er historiker og klassisk-anmelder i Morgenbladet.

Vi velger oss August

August Darnell er tilbake i sin Kid Creole-skikkelse, med de beste låtene han har skrevet på over tyve år.

Hvilke mekanismer styrer hvilke artister som nyter godt av retrospektiv interesse og påfølgende renessanser? Et vesentlig element er i hvilken grad man finner tydelige spor i den kontemporære popmusikken. Noe som dels forklarer hvorfor ikke August Darnell er et navn på alles retrolepper, på tross av hans tydelige fot-avtrykk over hele det sagnomsuste New York-sekelskiftet 1970/80.

Kid Creoles teatraliske miks av karibis-

ANMELDELSE

KID CREOLE & THE COCONUTS
I Wake Up Screaming
Strut 2011



ke rytmer, disco og subversiv konseptuell pop er kanskje litt for mye hans egen til at imitatorene har stilt seg i kø? Og allerede i utgangspunktet litt for nostalgisk anlagt, for bakoverpekende, på samme måte som retrobølger som åttitallets rockabillyrenessanse eller nittitallets acid jazz ikke innbyr til de helt store etterdønninger.

Mangedobbel nostalgi. Hans nye album, det første med nyskrevet materiale på hele ni år, begynner allikevel med et sjeldent vellykket stykke dobbel (eller var det trippel?) nostalgi. Nydelige «Stony and Cory» peker musikalsk sett tilbake til Darnells første band, det som ga ham anledningen til å gi avkall på en trygg

tilværelse som engelsklærer til fordel for sine stråhatter og ulastelige dresser: det eiendommelige Dr. Buzzards Original Savannah Band. Som med sin diskofiserte 1930-/40-talls slagernostalgi lagde noe av den mest florlette dansemusikken som noensinne er laget. Tekstmessig er det fortellingen om den trøblete kjærlighetsaffæren mellom Darnells bror, bandleder i Dr. Buzzard, og den usedvanlig begavede vokalisten i samme band. Bittersøte minner om svunne tider, og selvsagt også en hyllest til den altfor tidlig avdøde broren.

Kjærlighet og konspirasjoner. Mens rytme-arrangementet på låt nr. 2, tittelkuttet «I Wake Up Screaming (In The Tropics)» på sin side peker ganske direkte tilbake på Kid Creole & The Coconuts dansegulvklassiker «Annie (I'm Not Your Daddy)». Uten at det egentlig gjør noe, for som sagt har vi egent-

lig ikke vært overført på slike rytmer siden Darnells storhetstid på åttitallet. Dessuten har Darnell valgt to interessante samarbeidspartnere til å oppdatere selve lydbildet

Vi har egentlig ikke vært overført på slike rytmer siden Darnells storhetstid på åttitallet.

på diskret, men effektivt vis: discorenessansemenneskene Andy Butler (fra kritikerroste Hercules & The Love Affair) og Norgesvenn Brennan Green.

Deres fingeravtrykk merkes spesielt på den effektive singelen «I Do Believe», en tveytidig, desperat kjærlighetshymne for nyhetsspeilet.no-lesere – «I believe